

فارسی هشتم

نکات املایی ۷

در صفحه ۷۴ کتاب فارسی هشتم آمده:

همزه (ء) یکی از حرف های الفبای فارسی است. این حرف، مانند سایر حرف ها در خط فارسی، حرکت گذاری نمی شود؛ بنابراین بهتر است بنویسیم «قائم» و نه «قائم»؛ «مؤدب» و نه «مؤدب».

در املای واژه هایی مانند «جزء اول» و «شیء نورانی»، نشانه «—»، کسره نیست؛ به این نشانه، «نقش نمای اضافه» می گویند.

در نوشتن واژه های عربی همزه دار نیز باید توجه و دقت کافی داشت؛ مانند: شأن، رؤیا، مؤسس، لؤلؤ، رؤس، توطئه، ان شاءالله

«نقش نما» چیست؟

واژه هایی هستند که به کمک آن ها می توانیم نقش اسم را در جمله بشناسیم .

به جملات زیر دقت کنید:

♦ کتابم را از قفسه ی کتابخانه برداشتم و بااشتیاق شروع به مطالعه کردم.

کتابم: مفعول / نشانه ی « را » نشانه ی مفعول است که مفعول بودن کلمه قبل از خود را نشان می دهد. به ای نشانه «نقش نمای مفعول» می گویند.

قفسه: متمم / حرف « از » یک حرف اضافه است که متمم بودن کلمه بعد از خود را نشان می دهد. به این نشانه «نقش نمای متمم» می گویند.

♦ ای مردم! بدانید نتیجه تمام کارهایتان به خودتان بازمی گردد بنابراین هرکس باید مراقب کارهای خود باشد.

مردم: منادا / «ای» حرف نداست و منادا بودن کلمه پس از خود را نشان می دهد. به این نشانه «نقش نمای منادا» می گویند.

وجود نشانه « کسره» بین این دو کلمه «تمام + — + کارهایتان» نشان دهنده ترکیب بین آنهاست. به این نشانه «نقش نمای اضافه» می گویند.

بنابراین: حرف ربط (پیوند) است که پیوند دو جمله را نشان می دهد. به این نشانه «نقش نمای ربط» می گویند.

همزه در زبان فارسی

کلماتی با ریشه فارسی

کلماتی که ریشه فارسی دارند، گاهی با همزه نوشته می‌شوند که نادرست است. بنابراین در کلمات با ریشه فارسی، همیشه از «ی» به جا «ئ» استفاده کنید.
مانند: پائیز، پائین، بوئیدن، روئیدن، می‌آئید
که شکل صحیح نوشتاری آن‌ها، پاییز، پایین، بوییدن و روییدن و می‌آید است.

کلماتی با ریشه عربی

همزه اگر در کلمات عربی باشد به شیوه‌های مختلفی نوشته می‌شود:

مانند: مسائل، مصائب، ارائه، قائل، تخطئه، قرائت، دنائت، برائت

یا مانند: مؤدب، مؤخر، مؤلف، سؤال، رؤیا

یا مانند: متأخر، مستأصل، رأفت، مأمور

مانند: شیء، سوء، جزء

اگر حرف پیش از همزه میانی، مفتوح (ـَ) باشد، روی کرسی «ا» نوشته می‌شود:

رأفت - تأسف - شآن

اگر حرف پیش از همزه میانی، مضموم (ـُ) باشد، روی کرسی «و» نوشته می‌شود:

رؤیا - مؤسسه

اگر حرف پیش از همزه، ساکن (ـِ) یا یکی از مصوت‌های بلند «ا - و - ی» باشد، بدون کرسی نوشته می‌شود:

جزء - شیء - ماء و ...

جز موارد سه‌گانه بالا در سایر موارد، همزه‌ی میان کلمات عربی در فارسی روی کرسی «ئ» و «ئ» یعنی به صورت دندانه‌ای که روی آن علامت همزه قرار می‌گیرد، نوشته می‌شود مانند:

قراءت، دناؤت، برائت، مسائل، مصائب، ارائه، قائل، تخطئه

نکته: همزه پایانی پس از مصوت بلند «آ» حذف می‌شود واژه هایی مانند: (املاء - انشاء - اعضاء

- ابتداء - شهداء و ...) را در زبان فارسی این گونه می نویسیم:

املا - انشا - اعضا - ابتدا - شهدا

همزه در کلمات غیر عربی و غیر فارسی

در مورد کلمات غیرعربی و غیر فارسی، همیشه همزه میانی را بر پایه «ی» درج می‌کنیم؛ مانند:

ژوئن، پنگوئن، ژئوس، نئون، ژئوفیزیک.